

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Кафедра охорони праці та техногенно-екологічної безпеки
(назва кафедри)

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Ректор

(підпис)

Садковий В.П.
(прізвище та ініціали)

" _____ " _____ 2017 р.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ВИБІРКОВОЇ ДИСЦИПЛІНИ (нормативної, вибіркової)

УПРАВЛІННЯ ТА НАГЛЯД У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ (шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки перший (бакалаврський) рівень вищої
освіти в галузі знань **26 "Цивільна безпека"**
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація **Охорона праці**
(назва спеціалізації)

Харків
2017 рік

Розробник програми: Стрілець В.М., доцент кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки, доктор технічних наук, доцент

Програму рекомендовано кафедрою охорони праці та техногенно-екологічної безпеки

Протокол від "25" серпня 2017 року № 1

Завідувач кафедри охорони праці та техногенно-екологічної безпеки

(підпис)

(Артем'єв С.Р.)
(прізвище та ініціали)

“ ____ ” _____ 2017 року

Схвалено вченою радою факультету техногенно-екологічної безпеки

Протокол від “25” серпня 2017 року № 12

Голова вченої ради факультету _____
(підпис)

(Метельов О.В.)
(прізвище та ініціали)

“ ____ ” _____ 2016 року

Схвалено вченою радою університету

Протокол від « ____ » _____ 2016 року

Вступ

Програма вивчення навчальної вибіркової дисципліни “Управління та нагляд у галузі охорони праці” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань 26 “Цивільна безпека”, спеціалізація – охорона праці циклу професійної (вибіркової) підготовки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є процеси розробки та реалізації заходів щодо запобігання професійним захворюванням і нещасним випадкам на виробництві, поліпшення умов праці і доведення їх до вимог нормативних правових актів з охорони праці.

Міждисциплінарні зв’язки. Зміст навчальної дисципліни “Управління та нагляд у галузі охорони праці” тісно пов’язаний з дисциплінами: «Технічна механіка рідини та газу», «Організація наглядової діяльності в галузі охорони праці», «Загальна електротехніка та електробезпека», «Безпека експлуатації будівель та споруд», «Безпечна експлуатація інженерних систем і споруд», «Потенційно небезпечні виробничі технології та їх ідентифікація», «Системи контролю небезпечних та шкідливих виробничих факторів», «Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань», «Державне управління охороною праці та техногенною безпекою», “Ризикорієнтоване управління охороною праці” та «Атестація та паспортизація робочих місць і ергономіка».

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів, що входять до навчальної дисципліни:

- Система державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою
- Служба охорони праці на підприємстві
- Забезпечення системного підходу до управління охороною праці
- Громадський контроль за охороною праці

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Управління та нагляд у галузі охорони праці” є формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань державного нагляду в галузі охорони праці, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я працівників по відношенню до результатів виробничої діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Управління та нагляд у галузі охорони праці” є навчання майбутніх фахівців користуванню в практичній діяльності нормативними документами з нагляду за охороною праці, плануванню роботи з охорони праці на підприємстві, організації роботи з нагляду за станом охорони праці, вмінню формувати вимоги до персоналу з професійної придатності та професійної підготовленості,

розробці заходів щодо зменшення порушень нормативно-правових актів з охорони праці.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- статутні та нормативні документи, що регламентують функціонування аварійно-рятувальних служб; права та функціональні обов'язки рятувальників під час проведення аварійно-рятувальних робіт; вимоги до рятувальників; загальні характеристики надзвичайних ситуацій та основні причини їх виникнення і наслідки; документи, які регламентують правила проведення аварійно-рятувальних робіт та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- особливості діяльності спеціально уповноважених центральних органів виконавчої влади з нагляду за охороною праці, пожежною безпекою, гігієною праці та радіаційною безпекою;
- завдання експертизи виробничих процесів та обладнання;
- порядок проведення систематичного експертного діагностування обладнання підвищеної небезпеки та паспортизації санітарно-технічного стану виробництв; обстеження підприємств для виявлення робіт з підвищеною небезпекою;
- сутність управління охороною праці, порядок проведення навчання і перевірки знань посадових осіб з питань охорони праці, а також перевірки виробництв та організацій на відповідність нормативно-правовим актам з охорони праці;

вміти:

- проводити первинну оцінку оперативної обстановки на місці надзвичайної ситуації;
- визначати цілі та завдання управління охороною праці на конкретному виробництві;
- аналізувати відповідність технологічного процесу, будівель і споруд – проектам та нормативно-технічній документації;
- обґрунтовувати заходи щодо технічного обслуговування і ремонту для забезпечення належного технічного стану і безпечної експлуатації машин, механізмів, устаткування, транспортних та інших засобів виробництва;
- оцінювати ефективність прийнятих рішень і початих дій;
- визначати методи реалізації основних функцій системи управління охороною праці в умовах конкретного виробництва;

мати навички:

- в організації роботи служби охорони праці відповідно до встановлених професійних завдань та планувати заходи з охорони праці за своїм напрямком роботи
- проведенні обстеження об'єктів для визначення небезпечних ділянок виробництва, видів виробничих процесів та устаткування, що можуть створювати загрозу здоров'ю працюючих
- організації проведення експертної оцінки стану безпеки промислового виробництва, технологій та об'єктів підвищеної небезпеки
- в перевірці виконання розпоряджень, приписів, постанов наглядово-профілактичних органів, а також організувати проведення контролю за забезпеченням дотримання вимог норм і правил з промислової безпеки та охорони праці під час експлуатації устаткування, машин і механізмів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 300 годин / 10 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Модуль 1. Система державного нагляду за охороною праці та промисловою безпекою

Історія наглядової діяльності в галузі охорони праці. Діяльність спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади з нагляду за охороною праці. Державний нагляд структурними підрозділами Держпраці. Діяльність спеціального уповноваженого державного органу з питань гігієни праці. Особливості забезпечення гігієни праці на виробництві. Державне регулювання і вимоги щодо забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення. Діяльність спеціального уповноваженого державного органу з питань пожежної безпеки. Сутність державного управління пожежною безпекою в сучасній Україні. Діяльність спеціального уповноваженого державного органу з питань радіаційної безпеки. Основи ядерного законодавства. Наглядова діяльність Держатомрегулювання. Взаємодія органів охорони праці з іншими державними наглядовими органами. Повноваження місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування.

Модуль 2. Служба охорони праці на підприємстві

Організація охорони праці на підприємстві. Служба охорони праці підприємства. Основні функції та завдання. Права та відповідальність працівників служби охорони праці. Планування та фінансування робіт з охорони праці. Документація з охорони праці на підприємстві.

Модуль 3. Забезпечення системного підходу до управління охороною праці

Концепція управління охороною праці в Україні. Рекомендації по створенню системи управління охороною праці. Процедури та процеси СУОП, що підлягають документуванню

Модуль 4. Громадський контроль за охороною праці

Профспілки як орган контролю за охороною праці. Регулювання питань охорони праці у Колективному договорі. Уповноважені трудових колективів з питань охорони праці. Комісія з питань охорони праці. Адміністративно-громадський контроль за станом охорони праці. Підготовка до перевірки об'єкту інспектором Держпраці

Ідентифікація та оцінка професійних ризиків

Ідентифікація небезпек як етап аналізу професійного ризику. Вибір методів оцінювання професійних ризиків. Оцінка та управління професійними ризиками. Експертні методи оцінювання професійних ризиків.

3. Рекомендована література

1. Конституція України, ВР України, від 28.06.1996, № 254к/96-ВР (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 року N 2222-IV)
2. Закон України «Про охорону праці». В редакції Закону N229-IV (229-15) від 21.11.2002, Відомості Верховної Ради, 2003, N 2, ст.10.
3. Кодекс законів про працю України, у редакції Закону України від 15.12.93 р. N 3694-XII (із змінами та доповненнями).
4. Закон України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності». N 877-V від 5 квітня 2007 року. Відомості Верховної Ради України від 20.07.2007 - 2007 р., № 29, стор. 1001.
5. Положення про Державний комітет України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2006 р. N 1640
6. Положення про порядок організації державного нагляду за охороною праці та гірничого нагляду в системі Держнаглядохоронпраці України. Затверджено Наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці 30.03.2004 N 92.
7. Положення про порядок здійснення державного гірничого нагляду. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 1995 р. N 134.
8. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.
9. Про адміністративні порушення: Закон України. – К., 1993.
10. Кодекс цивільного захисту України

11. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України: // Відомості Верховної Ради України. – 1994.- № 27.
12. Законодавство України про працю. Збірник нормативно-правових актів. – Х.: ТОВ “Одісей”, 2004. – 848 с.
13. Охорона праці в Україні. Нормативні документи. – К.: КНТ, 2004. – 440 с.
14. ДСТУ 2293-99 Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.
15. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник. – Львів: Афіша, 2005. – 320 с.
16. Основи охорони праці: Навчальний посібник / За ред. проф. В.В.Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 480 с.
17. Купчик М.П., Гандзюк М.П., Степанець І.Ф., Вендичанський В.Н., Литвиненко А.М., Іваненко О.В. Основи охорони праці. – К.: Основа, 2000. – 416 с.
18. Гогіташвілі Г.Г. Системи управління охороною праці. Навчальний посібник. – Львів: Афіша, 2002. – 320 с.
19. Коваль В.І., Скороходов В.А. Управління охороною праці в промисловості: Навчальний посібник. – К.: ВД “Професіонал”, 2005. – 448 с.
20. Охорона праці. Довідник державного службовця – К.: Основа, 2004. – 741 с.
21. Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навчальний посібник. – Суми: ВДТ “Університетська книга”, 2003. – 496 с.
22. Безпека праці: ергономічні та естетичні основи: Навч. посіб. / С.О. Апостолук, В.С. Джигирей, А.С. Апостолук та ін. – К.: Знання, 2006. – 215 с.
23. Основи охорони праці: Підручник. / К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний, Д.В.Зеркалов, Р.В.Сабарно, О.І.Полукаров, В.С.Козьяков, Л.О.Матинюк. За ред. К.Н.Ткачука і М.О.Халімовського.- К.: Основа, 2003-472с.: іл.
24. ГОСТ 12.1.005-88 Общие санитарно-гигиенические требования к воздуху рабочей зоны.
25. НПАОП 0.03-8.06-94. Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі. Затверджений спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України та Держнаглядохоронпраці України від 23.09.1994р. № 263/121, зареєстрований у Мін'юсті України 25.01.1995р. за № 18/554.
26. НПАОП 0.00-8.02-93. Перелік робіт з підвищеною небезпекою. Затверджений наказом Держнаглядохоронпраці України від 30.11.1993р. № 123, зареєстрований у Мін'юсті України 23.12.1993р. за № 196.
27. НПАОП 0.03-4.02-94. Положення про медичний огляд працівників певних категорій. Затверджене наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.1994р. № 45, зареєстроване у Мін'юсті України 21.06.1994р. за № 136/345.

- 28.НПАОП 0.00-4.12-99. Типове положення про навчання з питань охорони праці. Затверджене наказом Держнаглядохоронпраці України від 17.02.99 № 27, зареєстроване в Мін'юсті України 21.04.1999р. за № 248/3541.
- 29.СНиП 2.09.04-97. Административные и бытовые здания.
- 30.НПАОП 0.00-4.26-96. Положення про порядок забезпечення працівників спеціальним одягом, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту. Затверджене наказом Держнаглядохоронпраці України від 29.10.96р. № 170, зареєстроване в Мін'юсті України 18.11.1996р. за № 667/1692.
- 31.НПАОП 00.0-6.02-04. Порядок розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.08.2004р. № 1112.
- 32.НПАОП 0.00-8.03-93. Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві. Затверджений наказом Держнаглядохоронпраці України від 21.12.1993р. № 132, зареєстрований в Мін'юсті України 07.02.1994р. за № 20/229.
- 33.НПАОП 0.00-4.20-94. Положення про порядок проведення державної експертизи (перевірки) проектної документації на будівництво та реконструкцію виробничих об'єктів і виготовлення засобів виробництва на відповідність їх нормативним актам про охорону праці. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 23.06.1994р. № 431.
- 34.НПАОП 0.00-8.05-94. Єдина державна система показників обліку умов і безпеки праці. Затверджена наказом Держнаглядохоронпраці України від 31.03.1994р. № 27.
- 35.Форма статистичної звітності №1-ПВ (Звіт про стан умов праці, пільги та компенсації за роботу зі шкідливими умовами праці). Затверджена наказом Держкомстату України від 14.08.2002 р. № 307.
- 36.Форма статистичної звітності №7-ТНВ (Звіт про травматизм на виробництві). Затверджена наказом Держкомстату України від 14.08.2002 р. № 309.
- 37.НПАОП 00.0-4.35-04. Типове положення про службу охорони праці. Затверджене наказом Держнаглядохоронпраці України від 15.11.2004р. № 255, зареєстроване в Мін'юсті України 01.12.2004р. за № 1526/10125.
- 38.НПАОП 0.05-8.04-92. Порядок проведення атестації робочих місць за умовами праці. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992р. № 442.
- 39.НАПБ А.01.001-2004. Правила пожежної безпеки в Україні. Затверджені наказом МНС України від 19.10.2004р. № 126, зареєстровані в Мін'юсті України 04.11.2004р. за № 1410/10009.
- 40.К.Н.Ткачук. Основи охорони праці. Підручник/К.Н.Ткачук, М.О.Халімовський, В.В.Зацарний та інші. – К.: Основа, 2011. – 480 с.
- 41.К.Н.Ткачук. Охорона праці та промислова безпека. Навч. посібн./К.Н.Ткачук, В.В.Зацарний, Р.В.Сабарно та інші. – К.: Лібра, 2010. – 560 с.

- 42.Ильин А.М. Безопасность труда в горной промышленности/ Ильин А.М. – М.:Недра, 1991. - 238 с.
- 43.Софоновский В.И. Оценка безопасности труда при выборе способа механизации очистных работ/ Софоновский В.И. - Техника безопасности, охрана труда и горноспасательное дело. ЦНИЭИУголь. - №2, 1972.
- 44.Профессиональный риск для здоровья работников: руководство / / Под ред. Н.Ф.Измерова, Э.И. Денисова,- М.: НИИ медицины труда РАМН, 2003.- 448 с.
- 45.Как управлять охраной труда на предприятии. Краткое руководство для работодателей Режим доступа: [ilo_osh_for_web.pdf](http://ilo.osh_for_web.pdf)
- 46.Диордичук Т.И.Актуальность внедрения тренировок Стандартов серии OHSAS 18000 для улучшения условий труда и профилактики заболеваемости на автотранспортных предприятиях. – [Электронный ресурс] – http://www.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Ujpmmp/2009_4/Diodor_04_09.pdf

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни
“Управління та нагляд у галузі охорони праці” – екзамен.

Розробник:

доцент кафедри охорони праці

та техногенно-екологічної безпеки

д.т.н., доц.

Стрілець В.М.